

Справа «Таммер проти Естонії» (Tammer v. Estonia)

У рішенні, ухваленому 6 лютого 2001 року у справі *«Таммер проти Естонії»*, Суд постановив, що:

- не було порушено ст. 10 Конвенції у частині права на свободу вираження.

Обставини справи

Заявник, п. Енно Таммер, є громадянином Естонії, народився 1960 року і проживає зараз у Талліні.

Заявник є журналістом і редактором щоденної естонської газети «Постемес» («Postemees»). 3 квітня 1996 року ця газета опублікувала інтерв'ю, яке було проведено заявником з іншим журналістом, Улою Руссак, з приводу опублікування останнім мемуарів Вільджі Лаанару без її на те згоди.

П. Лаанару працювала на Едгара Савісаара (теперішнього свого чоловіка) до і після того, як він став прем'єр-міністром Естонії 1990 року. У той час п. Савісаар ще був одружений зі своєю першою дружиною. П. Лаанару працювала у Міністерстві внутрішніх справ протягом перебування п. Савісаара на посту міністра внутрішніх справ. Крім того, вона була політичним активістом Центральної партії, котру він очолював. У 1989 році п. Лаанару народила від п. Савісаара дитину, яка пізніше була передана під опіку її батьків.

Після відставки п. Савісаара з поста міністра внутрішніх справ п. Лаанару залишила роботу і розпочала писати свої мемуари, які, у першу чергу, стосувалися її політичного досвіду. П. Руссак допомагав їй у цьому. У своїх мемуарах п. Лаанару писала також про свої відносини з п. Савісааром, зокрема торкалася питання їх розлучення та давала позитивну оцінку своїм материнським якостям.

Між п. Лаанару та п. Руссаком виникли деякі розходження у поглядах щодо опублікування згаданих мемуарів й авторства на них. П. Лаанару звернулася до суду м. Талліна з позовом про захист її авторських прав. 29 березня 1996 року цей суд виніс ухвалу, якою заборонив пану Руссаку публікувати мемуари до вирішення питання про авторство на них. Однак, п. Руссак вирішив опублікувати мемуари, тексти яких перебували в нього. Причому ці тексти включали й інформацію, повідомлену п. Лаанару п. Руссаку у процесі їхньої співпраці.

Опублікування історії п. Лаанару розпочалося у щоденній газеті «Еесті Павелехт» («Eesti Päevaleht») 1 квітня 1996 року. У своєму інтерв'ю, опублікованому у газеті «Постемес» 3 квітня 1996 року, заявник поставив п. Руссаку наступне запитання: «Чи не вважаєте ви, що зробили героїнею погану людину? Людину, яка зруйнувала чужий шлюб, і безвідповідальну матір, що покинула свою дитину? Це, мабуть, не найкращий приклад для молодих жінок».

П. Лаанару звернулася із заявою про порушення кримінальної справи проти п. Таммера за фактом вчинення останнім образи, оскільки той назвав її безвідповідальною матір'ю і людиною, яка зруйнувала чужий шлюб. 3 квітня 1997 року міський суд Талліна визнав заявника винним у скоєнні злочину, передбаченого ст. 130 Кримінального кодексу Естонії, і призначив йому покарання у вигляді штрафу в розмірі 220 естонських крон. Вирок був залишений без змін апеляційним судом Талліна, а пізніше і Верховним Судом Естонії.

Зміст рішення Суду

Суд вказав на беззаперечність у цій справі того факту, що визнання заявника винним у вчиненні образи, яка є кримінальним злочином, становить втручання у здійснення останнім свого права на свободу вираження. Тому залишилось з'ясувати, чи зазначене втручання було передбачено відповідним законом, а також чи переслідувалася при цьому законна мета, та чи було воно необхідним у демократичному суспільстві.

Хоча ст. 130 КК Естонії і сформульована за допомогою доволі загальних термінів, Суд дійшов висновку про те, що зазначене втручання було передбачене національним законом, а також про те, що таке втручання переслідувало мету захисту прав і репутації

інших осіб. Що ж до необхідності такого втручання у демократичному суспільстві, то Суд погодився із оцінкою, зробленою національними судами, оскільки заявник міг би висловити свою критику на адресу п. Лаанару без використання відверто образливих слів. Суд не вважав, що використання заявником образливих слів було обумовлено публічним інтересом чи що приватне життя п. Лаанару є важливим для суспільства в цілому.

Таким чином, Суд вважав засудження заявника таким, що є пропорційним законній меті, яка переслідувалась, а обставини, що ними керувались національні суди при ухваленні вищезгаданих рішень, достатніми і належними, аби виправдати таке втручання. Отже, порушення ст. 10 Конвенції не було.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.